

Γνωστοποιητές ασθένειες των ψαριών

Δρ Νίκος Ζαβρός
Κτηνιατρικός Λειτουργός
στις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες

Η υδατοκαλλιέργεια στην Κύπρο, τα τελευταία χρόνια, βρίσκεται σε ανάπτυξη. Ο ρόλος της είναι ιδιαίτερα σημαντικός, αφού με την εγχώρια παραγωγή και την προσφορά ψαριών καλείται να ανταποκριθεί στη συνεχώς αυξανόμενη ζήτηση για αλιευτικά προϊόντα, η οποία δεν μπορεί να ικανοποιηθεί, πλέον, από τη θαλάσσια αλιεία. Η περιφρούρηση της υδατοκαλλιέργειας, με την πρόληψη και την καταπολέμηση ορισμένων ασθενειών των υδρόβιων ζώων, είναι μία από τις αρμοδιότητες των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών.

Ιδιαίτερη σημασία δίνεται σε μια σειρά από ασθένειες των υδρόβιων ζώων που χαρακτηρίζονται ως γνωστοποιητές και περιλαμβάνονται σε σχετικό κατάλογο που έχει καταρτιστεί από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Πίνακας 1). Οι ασθένειες αυτές υπόκεινται σε κοινοτικά μέτρα ελέγχου, που στόχο έχουν την πρόληψη της εισαγωγής και της διάδοσής τους στις Χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ονομάζονται γνωστοποιητές ακριβώς διότι η εμφάνισή τους σε ένα Κράτος Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να κοινοποιείται αμέσως στα υπόλοιπα Κράτη Μέλη, καθώς και στην Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι ασθένειες αυτές θεωρούνται σοβαρές, αφού προκαλούν σημαντικές απώλειες στον κλάδο της υδατοκαλλιέργειας ή έχουν δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον (σε πληθυσμούς άγριων υδρόβιων ζώων), ενώ, γενικά, είναι δύσκολο να καταπολεμηθούν χωρίς αυστηρά μέτρα ελέγχου και προγράμματα εκρίζωσης. Τα κοινοτικά μέτρα ελέγχου έχουν καταρτιστεί με στόχο να προστατέψουν τις Χώρες στις οποίες δεν υπάρχουν οι ασθένειες αυτές, από πιθανή είσοδό τους. Για το λόγο αυτό, στον κατάλογο έχουν περιληφθεί ασθένειες που είτε δεν έχουν διαπιστωθεί ακόμα σε υδατοκαλλιέργειες στην Ευρωπαϊκή Ένωση και χαρακτηρίζονται ως «εξωτικές» ή υπάρχουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και χαρακτηρίζονται ως «μη εξωτικές». Αρκετά, όμως, Κράτη Μέλη θεωρούνται απαλλαγμένα από αυτές.

Στην Κύπρο, προς το παρόν, μάς απασχολούν, κυρίως, οι ασθένειες που προσβάλλουν την πέστροφα, αφού είναι το μόνο από τα εκτρεφόμενα για κατανάλωση είδη που είναι ευπαθές σε ασθένειες του καταλόγου. Συγκεκριμένα, η πέστροφα θεωρείται ευπαθής στην επιζωοτική νέκρωση του αιματοποιητικού, τη λοιμώδη αιμορραγική σηψαιμία, τη μολυσματική νέκρωση του αιματοποιητικού και τη λοιμώδη αναιμία του σολομού. Η Κύπρος θεωρείται επίσημα απαλλαγμένη από τις ασθένειες αυτές, ενώ οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες εφαρμόζουν προγράμματα επιτήρησής τους, με σκοπό τη διατήρηση του καθεστώτος αυτού. Όλα τα μέτρα που λαμβάνονται έχουν στόχο την αποτροπή της εισόδου και της διάδοσης των ασθενειών αυτών στις μονάδες της Χώρας μας.

Για την περιφρούρηση της υδατοκαλλιέργειας, είναι απαραίτητη η συνεργασία των υδατοκαλλιεργητών με τους αρμόδιους Λειτουργούς των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών. Άλλωστε, οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες έχουν θεσπίσει σύστημα αδειοδότησης των επιχειρήσεων παραγωγής προϊόντων υδατοκαλλιέργειας και έχουν καθορίσει συγκεκριμένες απαιτήσεις, τις οποίες πρέπει να ικανοποιούν οι επιχειρήσεις αυτές για να μπορούν να λειτουργήσουν.

Οι επιχειρηματίες που ασχολούνται με την υδατοκαλλιέργεια οφείλουν να γνωρίζουν και να εφαρμόζουν τους γενικούς κανόνες για την πρόληψη και τον έλεγχο των ασθενειών, δηλαδή, τα μέτρα βιοασφάλειας. Γνωρίζοντας ότι, οι ασθένειες μπορούν να μεταδοθούν από μια εκμετάλλευση σε άλλη με μολυσμένα ψάρια, νερό ή εξοπλισμό, οι υδατοκαλλιεργητές πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί με τις μετακινήσεις αυτές, και οφείλουν να τηρούν μητρώα για όλες τις μετακινήσεις υδρόβιων ζώων, αλλά και των προϊόντων τους από και προς την εκμετάλλευση. Έτσι, σε περίπτωση εκδήλωσης μιας ασθένειας είναι δυνατόν να εντοπιστεί η πηγή της, αλλά και να περιοριστεί η εξάπλωσή της με τα κατάλληλα μέτρα.

Οι υδατοκαλλιεργητές οφείλουν, επίσης, να εφαρμόζουν ένα αποτελεσματικό σύστημα εποπτείας της υγείας των ψαριών τους και να τηρούν μητρώο καταγραφής της θνησιμότητας, έτσι ώστε να είναι σε θέση να εντοπίζουν έγκαιρα συμπτώματα ασθένειας και να ανιχνεύουν κάθε περίπτωση αυξημένης θνησιμότητας. Ιδιαίτερα στις εγκαταστάσεις που εκτρέφονται είδη ευπαθή στις ασθένειες του καταλόγου, όπως η πέστροφα, η έγκαιρη ανίχνευση αυξημένης θνησιμότητας είναι

καθοριστικής σημασίας, καθώς όσο πιο γρήγορα εντοπιστεί μια πιθανή εστία ασθένειας, τόσο πιο εύκολα μπορεί να αποτραπεί η διάδοσή της.

Όταν ο ιδιοκτήτης μιας εκμετάλλευσης ή το άτομο που φροντίζει τα ψάρια παρατηρήσει αυξημένη θνησιμότητα, δηλαδή, ανεξήγητη θνησιμότητα που είναι σημαντικά ψηλότερη από το επίπεδο που θεωρείται ως φυσιολογικό για την εκμετάλλευση, οφείλει να το κοινοποιήσει αμέσως στις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες ή να καλέσει κάποιον εξειδικευμένο ιδιώτη Κτηνίατρο. Όταν υπάρχουν ενδείξεις ή ακόμα και η υποψία ότι, μπορεί να πρόκειται για μια από τις γνωστοποιητέες ασθένειες, ο ιδιώτης Κτηνίατρος με τη σειρά του οφείλει να ενημερώσει αμέσως τις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες. Αυτό πηγάζει από την υποχρέωση που έχουν όλοι όσοι έρχονται σε επαφή ή έχουν επαγγελματική σχέση με υδρόβια ζώα που ανήκουν στα ευπαθή είδη, να κοινοποιούν κάθε ύποπτη περίπτωση ασθένειας στην αρμόδια Αρχή.

Πίνακας 1

Ασθένειες των ψαριών που περιλαμβάνονται στον κατάλογο	
ΕΞΩΤΙΚΕΣ ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ	
ΑΣΘΕΝΕΙΑ	ΕΥΠΑΘΗ ΕΙΔΗ
Επιζωοτική νέκρωση του αιματοποιητικού	Πέστροφα ιριδίζουσα, πέρκα
Επιζωοτικό ελκογόνο σύνδρομο	Γένη: Catla, Channa, Labeo, Puntius, Mastacembelu, Mugil, Trichogaster
ΜΗ ΕΞΩΤΙΚΕΣ ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ	
ΑΣΘΕΝΕΙΑ	ΕΥΠΑΘΗ ΕΙΔΗ
Λοιμώδης αιμορραγική σηψαιμία (VHS)	Ρέγγα, κορήγονος, τούρνα, μπακαλιάρος, γάδος, σολομός Ειρηνικού, πέστροφα, γαΐδουρόψαρο, καλκάνι, σπρατ, θύμαλλος
Μολυσματική νέκρωση του αιματοποιητικού (IHN)	Σολομός Ειρηνικού, σολομός Ιαπωνίας, σολομός ο κοινός, πέστροφα ιριδίζουσα
Ιός του έρπητα του ψαριού σαζάνι (KHV)	Κυπρίνος ή γριβάδι ή σαζάνι
Λοιμώδης αναιμία του σολομού (ISA)	Πέστροφα, σολομός ο κοινός

